

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **S. Ľ.**, bývajúcej v K., zastúpenej RNDr. I., bývajúcou v K., proti žalovaným **1/ T. Ľ.**, bývajúcej v K., **2/ J. Ľ.**, bývajúcej v K., **3/ M. Ľ.**, bývajúcemu v K., žalovaní 1/ až 3/ zastúpení JUDr. Z. K., advokátkou so sídlom K., **o určenie povinnosti strpieť užívanie nehnuteľnosti**, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 30 C 38/2006, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 11. marca 2010 sp. zn. 2 Co 296/2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** uznesenie Krajského súdu v Košiciach z 11. marca 2010 sp. zn. 2 Co 296/2009 vo výroku o náhrade trov konania medzi účastníkmi prvostupňového a odvolacieho konania; vec v rozsahu zrušenia vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou doručenou súdu 10. apríla 2006 sa žalobkyňa domáhala určenia povinnosti pre žalovaných strpieť užívanie nehnuteľnosti v rozsahu jej zákonného dedičského podielu a súčasne sa domáhala zaplata sumy 21 000,- Sk mesačne od septembra 2003 do doby umožnenia užívania nehnuteľnosti zo strany žalovaných.

Okresný súd Košice II uznesením zo 4. februára 2008 č. k. 30 C 38/2006-58 konanie v časti o určenie povinnosti žalovaných strpieť užívanie nehnuteľnosti žalobkyňou zastavil.

Okresný súd Košice II rozsudkom z 26. februára 2009 č.k. 30 C 38/2006-121 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala zaplatenia sumy 21 000,- Sk mesačne od septembra 2003 do doby umožnenia užívania nehnuteľnosti zo strany žalovaných titulom „predpokladaného nájmu“ nehnuteľnosti v rozsahu jej dedičského podielu, zároveň uložil žalobkyni povinnosť nahradiť žalovaným 1/ až 3/ trovy konania v sume 4 875,66 €. Zamietnutie žaloby odôvodnil tým, že žalovaná nepreukázala porušenie povinnosti žalovanými a teda ani dôvodnosť svojho nároku. O náhrade trov rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Košiciach uznesením z 11. marca 2010 sp. zn. 2 Co 296/2009 konanie o odvolaní žalobkyne voči rozsudku súdu prvého stupňa o zamietnutí žaloby zastavil; zmenil rozsudok súdu prvého stupňa o náhrade trov konania tak, že ich náhradu účastníkom konania nepriznal. Zastavenie odvolacieho konania voči zamietajúcejmu rozsudku súdu prvého stupňa odôvodnil na základe čiastočného späťvzatia žaloby žalobkyňou v zmysle § 207 ods. 1 až 3 O.s.p. Zmenu rozsudku súdu prvého stupňa vo výroku o náhrade trov konania (ako celku) odôvodnil síce ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p., avšak považoval za potrebné aplikovať i ustanovenie § 150 ods. 1 O.s.p., pričom za dôvod osobitného zreteľa v jeho zmysle považoval charakter prejednávanej veci – prihliadajúc na dôvody, ktoré žalobkyňa viedli k uplatneniu práva – užívanie jej spoluvlastníckeho podielu žalovanými. Odvolací súd pri úvahách o aplikácii § 150 ods. 1 O.s.p. považoval za významné, že žalobkyňa je nezamestnaná, poberateľkou dávky v hmotnej núdzi 123,50 € mesačne, že je vedená v evidencii uchádzačov o zamestnanie od 1. decembra 2009 a že je študentkou externého štúdia na Katolíckej univerzite v Ružomberku, Teologickej fakulte v Košiciach (sociálna situácia žalobkyne), ďalej že medzi účastníkmi ide o blízky príbuzenský vzťah a že ide o neúmernú výšku trov konania (4 875,66 €). Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd výnimočne nepriznal žalovaným 1/ až 3/ náhradu trov konania, i keď v konaní boli procesne úspešní (§ 150 ods. 1 O.s.p.).

Na základe podnetu žalovaných 1/ až 3/ napadol generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadnym dovolaním zmeňujúci výrok uznesenia odvolacieho súdu o náhrade trov konania. Uviedol, že táto časť rozhodnutia odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.) a v konaní došlo k tzv. inej procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.). Podľa názoru generálneho prokurátora neboli v tomto

prípade dané predpoklady pre aplikáciu § 150 O.s.p., lebo odvolacím súdom zohľadnené okolnosti nemajú znak výnimočnosti v zmysle tohto ustanovenia. Odvolaciemu súdu vytkol, že nepriznanie náhrady trov konania neposúdil aj z pohľadu dopadu rozhodnutia na procesne úspešných žalovaných 1/ až 3/ (dopad na ich majetkové, sociálne a zárobkové pomery) a dostatočne nezohľadnil, že žalobkyňa bola dedičkou poručiteľovho majetku v pomere zodpovedajúcejmu ideálnemu podielu v ¼- ine. Navyše bolo súdu známe, že žalovaný 3/ je študent vysokej školy (v dennej forme štúdia) žijúci s matkou (žalovanou 1/), žalovaní 1/ až 3/ nedali svojím správaním podnet na podanie žaloby, ktorou boli uplatnené podstatne vyššie nároky ako si mohla žalobkyňa uplatniť. Bolo by v rozpore s účelom zákona vyjadrenom v § 142 ods. 1 O.s.p. a so zásadou spravodlivého procesu, ak by náklady spojené s bránením práva znášal úspešný účastník konania, hoci podnet na začatie konania nezadal. Z týchto dôvodov generálny prokurátor navrhol rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Žalobkyňa a žalovaní sa v konaní o mimoriadnom dovolaní písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že mimoriadne dovolanie podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor (§ 243e ods. 1 O.s.p.) po podaní podnetu žalovanými 1/ až 3/ (§ 243e ods. 2 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) preskúmal rozhodnutie odvolacieho súdu v časti napadnutej mimoriadnym dovolaním a dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu treba v tejto časti zrušiť.

Z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p. vyplýva, že súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní je viazaný rozsahom mimoriadneho dovolania a tiež v ňom uplatneným dovolacím dôvodom; obligatórne sa zaoberá len vadami konania uvedenými v ustanovení § 237 O.s.p. a inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Procesné vady konania v zmysle § 237 O.s.p. neboli v mimoriadnom dovolaní namietané a ich existencia v konaní o mimoriadnom dovolaní ani nevyšla najavo. Najvyšší súd na základe toho uzavrel, že v danej veci nedošlo v konaní na súdoch nižších stupňov k procesným vadám v zmysle § 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p.

Generálny prokurátor namietal, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p., lebo mimoriadnym dovolaním napadnuté výroky rozhodnutia odvolacieho súdu sú neurčité, nezrozumiteľné a nepreskúmateľné.

Najvyšší súd pri posudzovaní opodstatnenosti mimoriadneho dovolania vzal na zreteľ, že účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal (§ 142 ods. 1 O.s.p.); zohľadnil tiež, že ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť (§ 150 ods. 1 O.s.p.).

V sporovom konaní (v danom prípade ide o také konanie) sa otázka náhrady trov konania spravuje predovšetkým zásadou úspechu vo veci (§ 142 ods. 1 O.s.p.). Len výnimočne môže súd v konaní (procesne) úspešnému účastníkovi nepriznať náhradu trov konania. Občiansky súdny poriadok v § 150 ods. 1 O.s.p. priznáva súdu možnosť zmierniť dôsledky náhrady trov konania (neprimeranú tvrdosť zákona a jeho dopady na povinného účastníka), avšak iba pokiaľ sú splnené predpoklady uvedené v tomto ustanovení. Súd tak môže výnimočne nepriznať náhradu trov konania úspešnému účastníkovi konania, ktorému by inak priznal náhradu trov celkom alebo sčasti. Predmetné ustanovenie tak v nadväznosti na § 1 O.s.p. napomáha zabezpečiť spravodlivú ochranu práv, ktorú aplikácia zásady zodpovednosti za výsledok vždy dôsledne neumožňuje.

Ustanovenie § 150 O.s.p. umožňuje súdu pri rozhodovaní o náhrade trov konania prihliadnúť výnimočne na zvláštnosti prejednávanej veci a prispieť tým k odstráneniu prípadnej tvrdosti, ktorú by inak vyvolalo uplatnenie jednotlivých zásad, na ktorých spočíva rozhodovanie o náhrade trov konania. Úvaha súdu, či sú splnené procesné predpoklady pre aplikáciu tohto ustanovenia, musí vždy vychádzať z posúdenia všetkých relevantných okolností konkrétnej veci, vrátane okolností demonštratívne uvedených v druhej vete § 150 ods. 1 O.s.p. Predmetné ustanovenie preto nemožno interpretovať tak, že súdu umožňuje kedykoľvek a bez ohľadu na základné zásady rozhodovania o náhrade trov konania nepriznať náhradu trov úspešnému účastníkovi konania. Výnimočnosť aplikácie tohto ustanovenia musí

byť daná osobitnými okolnosťami, ktorých charakteristika musí byť v odôvodnení rozhodnutia vždy náležite vysvetlená a konkretizovaná. Pri posudzovaní, či v tej – ktorej veci sú tieto dôvody dané, musí súd prihliadať na majetkové, sociálne, osobné a ďalšie pomery (treba zdôrazniť, že všetkých) účastníkov konania a vziať do úvahy nielen to, aké sú pomery toho, kto by mal trovy konania zaplatiť, ale to, aký bude dopad aplikácie § 150 O.s.p. na (medziiným tiež majetkové, osobné, sociálne a pod.) pomery účastníka (resp. účastníkov) na opačnej procesnej strane. Významným z hľadiska aplikácie tohto ustanovenia môže byť v určitej veci tiež to, za akých okolností bol nárok uplatnený na súde, aký bol postoj účastníkov k veci, ako pristupovali v priebehu konania k plneniu procesných povinností účastníka občianskeho súdneho konania a pod.

V danom prípade odvolací súd pri rozhodovaní o trovách prvostupňového konania dospel (na rozdiel od súdu prvého stupňa) k záveru, že sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle § 150 O.s.p. odôvodňujúce nepriznanie náhrady trov tohto konania ako celku (prvostupňových i trov odvolacieho konania) procesne úspešným žalovaným 1/ až 3/. Podstata odvolacím súdom zohľadnených dôvodov hodných osobitného zreteľa v zmysle § 150 O.s.p. mala spočívať v charaktere prejednáwanej veci – konkrétne tým, že žalovaní bez náhrady užívali nehnuteľnosť patriacu do dedičstva v podiele, ktorý pripadal žalobkyni ako dedičke zo zákona, pritom dedičské konanie nebolo ukončené. Odvolací súd sa vôbec nevyjadril k dôvodom vzniku sporu z pohľadu prebiehajúceho dedičského konania a neskúmal jeho príčiny najmä pokiaľ ide o tú časť žaloby, ktorou sa žalovaná domáhala užívania svojho dedičského podielu do ukončenia dedičského konania. Pokiaľ ide o žalovaných, z odôvodnenia rozhodnutia nie je zrejmé, či a ktoré okolnosti vzal na zreteľ pri rozhodovaní; v tejto súvislosti nie je možné vylúčiť splnenie podmienok pre aplikáciu § 150 O.s.p. (len) voči niektorému zo žalovaných.

Obsah spisu svedčí o tom, že odvolací súd neposúdil dostatočne celý komplex okolností relevantných pre rozhodovanie o náhrade trov konania podľa § 150 ods. 1 O.s.p. Výnimočnosť aplikácie § 150 ods. 1 O.s.p. vyvodzoval predovšetkým zo vzájomného postavenia účastníkov tohto sporového konania a z príčin vzniku sporu, neprihliadol ale v ničom na ďalšie okolnosti významné pri posudzovaní splnenia predpokladov vyplývajúcich z tohto ustanovenia, konkrétne aj na osobné, majetkové a sociálne pomery účastníkov konania na žalovanej strane (tiež žalovaného 3/) i na existenciu neukončeného dedičského konania. Z toho vyplýva, že odvolací súd neskúmal vec zo všetkých hľadísk, ktoré treba považovať

za relevantné v zmysle § 150 O.s.p. Jeho záver, že ide o výnimočný prípad, v ktorom sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa (žalobkyne voči každému zo žalovaných) opodstatňujúce aplikáciu § 150 O.s.p., je v dôsledku toho predčasný, teda nesprávny (§ 243f ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Obsah spisu nasvedčuje, že konanie o povinnosti žalovaných strpieť užívanie nehnuteľnosti žalobkyňou (i keď toto bolo zastavené) v rozsahu jej dedičského podielu (1/4) vzhľadom na právnu úpravu pomerov spoluvlastníckeho práva a existenciu v tom čase prebiehajúceho dedičského konania nevykazuje znaky dôvodu hodného osobitného zreteľa, ktorý by z hľadiska špecifik prejednávaneho prípadu výnimočne opodstatňoval aplikáciu § 150 ods. 1 O.s.p. v takej miere, ktorá by úplne vylučovala priznanie náhrady trov konania úspešným účastníkom (resp. niektorému z úspešných účastníkov). Z pohľadu príčin vzniku predmetného sporu môže byť významné i správanie sa účastníkov v dedičskom konaní, napr. či a prípadne aké boli procesné návrhy jednotlivých dedičov. Odvolací súd v rozpore s § 211 ods. 2 O.s.p., § 157 ods. 2 O.s.p. a § 167 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozhodnutia neuviedol, akými úvahami sa riadil a ktoré okolnosti zohľadnil pri rozhodovaní o náhrade trov konania vo vzťahu k inak úspešným účastníkom konania (žalovaným). S ohľadom na podstatu preskúmvanej veci bolo pritom žiaduce, aby odvolací súd náležite vysvetlil existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 150 O.s.p.). Absencia týchto dôvodov svedčí o nepresvedčivosti vydaného rozhodnutia.

Na základe vyššie uvedeného dospel najvyšší súd k záveru, že generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní opodstatnene uplatnil oba dovolacie dôvody (§ 243f ods. 1 písm. b/ a c/ O.s.p.). Najvyšší súd preto mimoriadnym dovolaním napadnuté výroky rozsudku odvolacieho súdu zrušil podľa § 243b ods. 1 O.s.p. v spojení s ustanovením § 243i ods. 2 O.s.p. a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p. v spojení s ustanovením § 243i ods. 2 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 20. marca 2012

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková